

België - Belgique
PB
9090 MELLE 1
3/6013

DE GONDE

jaargang 49 - 2021 nr. 4

driemaandelijke uitgave
uitgegeven door Erfgoed De Gonde vzw

P003959
issn 0770-0393

Georgia Turf-De Munter (1920-2010), een vrouw met pit, actief in diverse maatschappelijke en politieke geledingen, o.a. gemeenteraadslid te Melle (1977-1983) alsook senator (1973-1974 en 1977-1981).

voorzitter: Michel De Roek
ondervoorzitter: Chris Meerschaut
secretaris: Marina Buysse
penningmeester: Francine Eeckhaut

werkgroep genealogie / coördinator: Luc De Ruyver (lucderuyver@skynet.be)
correspondentie: Chris Meerschaut (chrismeerschaut@hotmail.com)
werkgroep heemkunde / coördinator: Michel De Roek (m.deroek@telenet.be)
webmaster: Bart Muylaert
vrijwilligerswerking: Michel De Roek

redactieraad De Gonde:
Linda De Geest, Michel De Roek, Jan Olsen en Raoul Schepens

RUILADRES

Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum
Brusselsesteenweg 393 te 9090 Melle
contact: marina.buysse@skynet.be

WEBSITE: www.erfgoedmelle.be

ABONNEREN OP HET TIJDSCHRIFT 'DE GONDE' KAN

gewoon abonnement: door storting van € 15,00
steunabonnement: door storting vanaf € 20,00

op bankrekeningnummer: IBAN BE48 7370 3628 6127 van Erfgoed De Gonde
vzw

Wie ons tijdschrift De Gonde digitaal wenst te ontvangen, betaalt minimum € 10,00 en bezorgt ons zijn/haar e-mailadres.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur. Overname van teksten is enkel toegestaan na goedkeuring van de auteur en met vermelding van bron en auteur.

Woord vooraf

Maak het je gezellig in deze donkere, koude periode van het jaar, het lezen van ons heemkundig tijdschrift, dat volgend jaar haar vijftigste jaargang mag vieren, kan hierbij helpen.

Meteen een geheugensteuntje. Vergeet niet uw abonnement te vernieuwen en misschien is het een leuk ideetje om straks een familielid of vriend/vriendin te verrassen met een abonnement op "De Gonde" als cadeautje naar aanleiding van de komende eindejaarsfeesten.

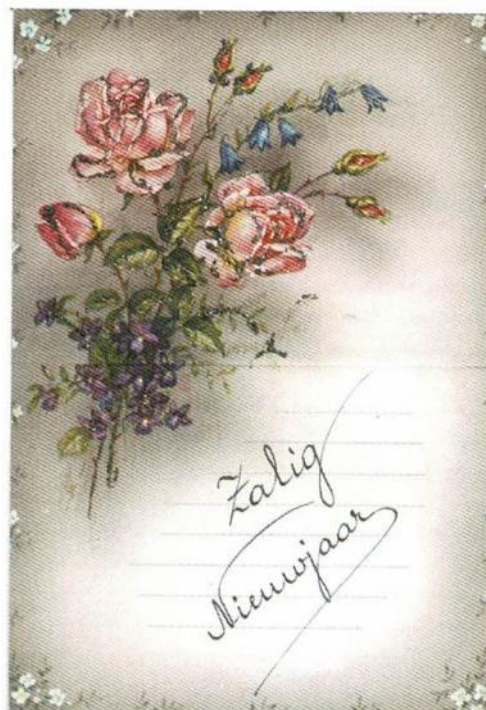
Graag vragen we u om ons uw e-mailadres te bezorgen (dit via m.deroek@telenet.be), zo kunnen we u snel op de hoogte brengen van bijvoorbeeld een activiteit die u kan interesseren of om u één of ander nieuwtje te laten weten. Want, ons tijdschrift verschijnt vanaf volgend jaar niet meer om de drie maanden. We schakelen namelijk omwille van o.a. praktische redenen over naar een zesmaandelijks tijdschrift. Inhoudelijk zal er niet veel veranderen en het totale aantal pagina's die u per jaar aangeboden wordt zal ongeveer gelijk zijn met deze van de voorbije jaargangen.

We vernamen het treurige nieuws dat onze gewezen ondervoorzitter en een van de pioniers wat heemkunde in Melle betreft, namelijk Oscar De Backer, recentelijk is overleden. Hij werd 95 jaar. In voorliggend nummer publiceren we een kort in memoriam, in een volgend nummer gaan we uitgebreider in op wat Oscar De Backer heeft betekend voor de heemkundige werking in onze gemeente.

Verder krijgt u van ons een heel verscheiden aanbod aan artikels, iets over molenaar Chris, een bijdrage over senator Georgia De Munter, een fraai stukje over het Mariakapelletje in de Lindestraat, een brok heemkundig nieuws, iets over mantelkinderen, een cursiefje in verband met wijlen Roger Van Loo, een paar aankondigingen met betrekking tot een geplande uitstap en de komende cursus oud schrift voor beginners alsook een vraagje over een ons onbekend object.

Tot slot, beste lezer, wensen we u veel leesgenot en voor straks een heel fijn eindejaar en een goede gezondheid alsook mooie vooruitzichten voor het komende jaar 2022, voor uzelf en voor al wie u lief heeft.

Jan Olsen

Krijgt de actie "Meer vrouw op straat" nog meer navolging in Melle?
Georgia Turf-De Munter (1920-2010):
van echtgenote van een metaalarbeider tot senator
door Daniël Lemmens

Vorig jaar trokken we de aandacht met ons artikel "Meer vrouw op straat" naar aanleiding van de nieuwe straatnaam "Aline Vander Waerenstraat" in een verkaveling aan de Brusselsesteenweg. In heel wat gemeenten en steden had de oproep op Canvas van Sofie Lemaire (2020) gehoor gevonden. In het plaatselijk partijblad "**Groen, Hier in Melle**" lazen we in dit verband ook een oproep van gemeenteraadslid **Kathleen Snyers**: "Een straat met een persoonsnaam is een eerbetoon aan iemand die zich heeft ingezet voor de maatschappij, de cultuur of de gemeente. Ook vrouwen moeten de erkenning krijgen die ze verdienen. Op de correcte wijze, met voor- en familienaam. Ook wanneer dat niet klinkt."

In onze gemeente zouden we bijvoorbeeld een straat kunnen noemen naar Georgia De Munter, een verdienstelijke vrouw die een belangrijke rol vervulde **op gemeentelijk en nationaal vlak**.

Met onderstaande tekst verantwoorden we die keuze. We verwerken hierin gegevens van Guido De Munter, bestuurslid van VOS-Melle en verwant met Georgia De Munter.

Georgia De Munter

Georgia Mathilde De Munter werd op 24 oktober 1920 in Oosterzele geboren. Haar vader Joris De Munter, Georges genoemd, was soldaat aan het front tijdens de eerste wereldoorlog en overleed op 47-jarige leeftijd in Melle. Haar moeder Maria Anna Vervust werd 104 jaar en overleed in Gentbrugge in 1996, in het rustoord Ter Hovingen. Georgia huwde in 1946 met Aloïs Henri Turf en ze kregen twee dochters, Anne-Marie en Lieve, en zes kleinkinderen. Haar man verloor ze in 1986.

Georgia De Munter volgde de lagere school in Melle-Vogelhoek. Ze was van jongs af aan actief in het verenigingsleven en werd **groepsleidster** van de kajotsters, **de Vrouwelijke Katholieke Arbeidersjeugd**. Al heel jong ging Georgia werken bij de Gentse trammaatschappij. Later werd ze ook **voorzitster van de KAV Melle-Vogelhoek/Merelbeke-Flora** (1946) en in opvolging van mevrouw

Willems verkozen tot **voorzitster van het gewest Gent-Eeklo** (1967). Ook in het **ACW** was zij actief in het plaatselijk hoofdbestuur en sedert 1973 als **ondervoorzitster van het verbond Gent**. Daarnaast was ze nog voorzitster van de Gewestelijke Dienst **Vakantiegenoegens** en eveneens van het Comité voor Wereldsolidariteit.

Met dezelfde belangstelling voor de mens, zijn rechten en noden kreeg Georgia De Munter interesse voor het politieke leven. Op het kabinet van Rika De Backer, minister van Nederlandse Cultuur, was ze **medewerkster** voor de Dienst van de Vrouw, opgericht in het kader van het Jaar van de Vrouw. In 1971 was ze de eerste opvolger op de senaatslijst van de CVP en in 1973 werd zij **senator voor het arrondissement Gent-Eeklo** als opvolger van Theo Lefèvre die overleden was. De Vlaamse krant Het Volk titelde toen "**De vrouw van een metaalarbeider volgt Lefèvre op in de Senaat**". Door het in die tijd bestaande dubbelmandaat had Georgia ook zitting in de Cultuurraad voor de Nederlandse Cultuurgemeenschap (1973-1974 en 1977-1980) en in de Vlaamse Raad (1980-1981).

Op **gemeentelijk vlak** was ze ook politiek actief. Ze was lid van de COO (1964-1970) en OCMW (1977-1981) alsook **gemeenteraadslid (1977-1983)**.

In 1990, op 70-jarige leeftijd, nam ze afscheid van het politieke leven met de bedenking dat ze de fakkel moest doorgeven aan jonge krachten. Bij de viering hiervan verklaarde ze: "Ik heb lang moeten vechten voor de erkenning van de vrouw in de politiek. Gelukkig is het nu geen zaak meer van mannen alleen. En daar heb ik toch mijn steentje toe bijgedragen.". De arrondissementeel secretaris van het ACW, Emmanuel Van Daele typeerde haar als volgt: "Georgia Turf - De Munter was een zeer verdienstelijke vrouw voor de beweging, met veel liefde voor het welzijn van de medemensen. Ze is een hartelijke dame, steeds attent voor het goede, het intrinsiek waardevolle en dienstvaardig voor anderen.".

Georgia De Munter was ook kunstzinnig aangelegd. Ze kon flink wat mooi naai- en borduurwerk maken en zich uitleven in tekenen en schilderen, hobby's die ze na haar 'pensionering' opnieuw kon beoefenen.

Zij overleed te Merelbeke (in het Provinciaal Zorgcentrum te Lemberge) op 10 oktober 2010.

Met zulke staat van dienst komt Georgina zeker in aanmerking om in het kader van de actie 'Meer vrouw op straat' een straatnaam te krijgen in onze gemeente Melle.

Persartikel uit "Het Nieuwsblad" van 21 september 1973

Folder uitgegeven door de CVP naar aanleiding van de nationale verkiezingen in 1974. Op de senaatslijst prijkt de naam Turf-De Munter Georgia, uittredend senator.

Op dinsdagavond 27 april 1976 organiseerden de plaatselijke afdelingen van de vrouwenverenigingen CMBV, KAV, KVLV en SVV in de raadzaal van het gemeentehuis te Melle een eerste "vrouwenparlement", spreekster was Rika De Backer-Van Ocken (1923-2002), toenmalig minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Zaken, ze riep de vrouwen op tot meer actieve interesse in het gemeentebestuur. Die avond was in de 'wandelingen' (zoals in het programma werd vermeld) een kleine tentoonstelling georganiseerd, de Heemkundige Vereniging De Gonde was er ook vertegenwoordigd met een stand. Op de foto bemerken we uiterst links Ginette Desmet, die decennialang een zeer actief bestuurslid was van voornoemde vereniging. Vooraan rechts op de foto herkennen we de toenmalige senator Georgina Turf-De Munter met links van haar voornoemde minister.

In Memoriam Oscar De Backer

Een van de pioniers van de heemkundige werking te Melle en gewezen ondervoorzitter van de Heemkundige Vereniging De Gonde is op dinsdag 16 november 2021 van ons heengegaan, dit op 95-jarige leeftijd. Zijn echtgenote, Denise De Temmerman ging hem voor in 2019.

Oscar De Backer werd geboren te Melsen op 29 januari 1926. Hij begon begin de jaren 1960 zijn loopbaan te Melle als veldwachter, werd later politicommissaris in onze gemeente en toen hij op pensioen was koos hij voor een engagement in de plaatselijke politiek. In 1988 werd hij gemeenteraadslid en in 1995 schepen (o.a. van cultuur). Als schepen was hij o.a. de drijvende kracht achter de ruimtelijke uitbreiding van het gemeentelijk archief en documentatiecentrum en maakte het de opname van de collectie Jules Vits (beeldhouwer) in het gemeentelijk museum mede mogelijk. In de loop der jaren werden diverse boeiende artikels van zijn hand gepubliceerd in ons heemkundig tijdschrift De Gonde. Behoudens zijn inzet in onze heemkundige vereniging was hij ook vele jaren actief als voorzitter van de wandelvereniging

'De Bloeiende Azalea' op Melle-Vogelhoek alsook betrokken bij de werking van Okra, de Landelijke Gilde, de NSB en Fotoclub Iris.

We houden eraan namens Erfgoed De Gonde vzw de familie van Oscar De Backer onze diepmenselijke gevoelens van medeleven te betuigen en zullen hem ons steeds dankbaar blijven herinneren voor wat hij betekend heeft voor onze heemkundige werking.

Plaatsen van vroomheid

Kapelletje in de Vossenstraat (naast huis nr. 106)

door Chris Paepen

Dit jaar verscheen in de lokale editie van het weekblad "Kerk & Leven" (bij ons beter gekend als "het Parochieblad") een artikelenreeks genaamd "Beeld aan huis". Daarin stond telkens een kapel of een beeld in de kijker en werden betrokken "buren" aan het woord gelaten. Ook werd, waar mogelijk, inzicht gegeven in het verleden van de kapel of het beeld. Naar aanleiding daarvan werd ondergetekende deze zomer aangesproken door Lucien De Bosschere: "... waarom er nog geen artikeltje van het kapelletje in de Vossenstraat is gemaakt...".

Toeval wil dat we al eens wilde gedachten hadden over "inventarisatie van kapellen" in onze gemeente, en dat we de mening toegedaan zijn dat dergelijke plaatsen van devotie zeker meer tot hun recht mogen komen in het erfgoedverhaal. Het resultaat van dit alles kan u hieronder lezen in een eerste artikeltje uit een hopelijk lange reeks over "plaatsen van vroomheid" in de gemeente Melle.

Het kapelletje dat we hier bespreken bevindt zich op de hoek van de Vossenstraat¹ en de Wolvenstraat in Melle, ter hoogte van en op het domein van huisnummer 106. Van de ontstaansgeschiedenis van het kapelletje hebben we weinig informatie gevonden, vandaar onze oproep om ons hierbij te helpen (zie verder). Wel zeker is dat in 1932 Albert² en

¹ De Vossenstraat dateert uit 1910. Toen werden 2 wegen, de Zandvortlos en de Mellekouterrede samengevoegd tot 1 straat. De naam Vossenstraat verwijst naar de Vossenkouter, die in de 13de eeuw in cijns werd gehouden door de familie De Vos. Bron: "Melse straten. Onze straten zijn historisch", brochure in het kader van open monumentendag, 2021.

² (Victor) Albert Poelman (° Melle, 10/06/1901 en † Gent, 08/12/1977) groeide op in de Kalverhage en was rond zijn 20ste schaapherder. Na WO II werd hij scheepslusser bij Shell in de haven van Gent. Hij had toen ook al zeer snel een auto: een "bolleke" van Renault. Na zijn pensioen ging hij nog regelmatig schapen scheren, dikwijls samen met kleinzoon Patrick. Deze omschrijft Albert als rustig, vooruitstrevend, filosoof.

Celine Poelman hun woning bouwden op het perceel dat nu Vossenstraat 106 te Melle is. Wat we echter niet met zekerheid weten is of het kapelletje in datzelfde jaar, of later (mogelijk pas na Wereldoorlog II) werd gebouwd. Het verschil in gevelsteen en dakpannen t.o.v. het woonhuis kan er wel op duiden dat het kapelletje later werd opgetrokken. Ook de reden van de bouw (na de oorlog zou dat uit dankbaarheid voor de vrede kunnen zijn) kennen we niet. Maar vast staat dat het kapelletje door of in opdracht van Albert Poelman is opgetrokken.

Volgens verschillende burens zou het kapelletje eind vijftiger jaren van vorige eeuw gerenoveerd geweest zijn, maar daarover hebben we geen nadere informatie.

Albert stierf in 1977. Tot dan had hij, samen met zijn vrouw Celine, de zorg voor het kapelletje op zich genomen. Daarna werd die zorg overgenomen door overburen Paul De Bruyn en Gaby Van Daele (woonden daar sinds 1970). Dat omvatte wekelijks schoonmaken en onkruid wieden en vegen rond het kapelletje. Telkens in de meimaand droegen ze uitnodigingsbriefjes rond in de buurt als oproep voor het jaarlijks gebedsmoment. Wie echter wekelijks een gebedsmoment hield bij Onze-Lieve-Vrouw in de Vossenstraat was pater Ewald³ van het Jozefietencollege, zo wist Gaby ons te vertellen.

Een bijzondere gebeurtenis deed zich voor in 1987. Toen vierden Lucien De Bosschere en Georgette Naessens hun zilveren bruiloft. Lucien had al ver vooruit gedacht en in het voorjaar heel veel dahlia bollen geplant. Daarmee heeft hij ter gelegenheid van hun huwelijksjubileum een "Ave Maria"-bloementapijt voor het kapelletje aangelegd.

Zo weet u meteen dat ons kapelletje opgedragen is aan Onze-Lieve-Vrouw. Het beeldje in de kapelnis heeft geen bijzondere kenmerken. Het is sober, maar fraai, wit geschilderd en verbeeldt Maria met het kind Jezus op de rechterarm.

³ Pater Ewald werd als Ewald Teeuwen geboren op 15/09/1915. Hij kwam als pater Jozefiet in het schooljaar 1966-67 vanuit Leuven naar het college in Melle. Daar werd hij titularis van de 5de Latijnse. Hij ging op rust op 30/06/1981 en overleed op 06/06/1996. Zijn graf bevindt zich op de begraafplaats in Melle. Bron: "Gedenkboek College Melle 1837-1987", College Melle, 1987.

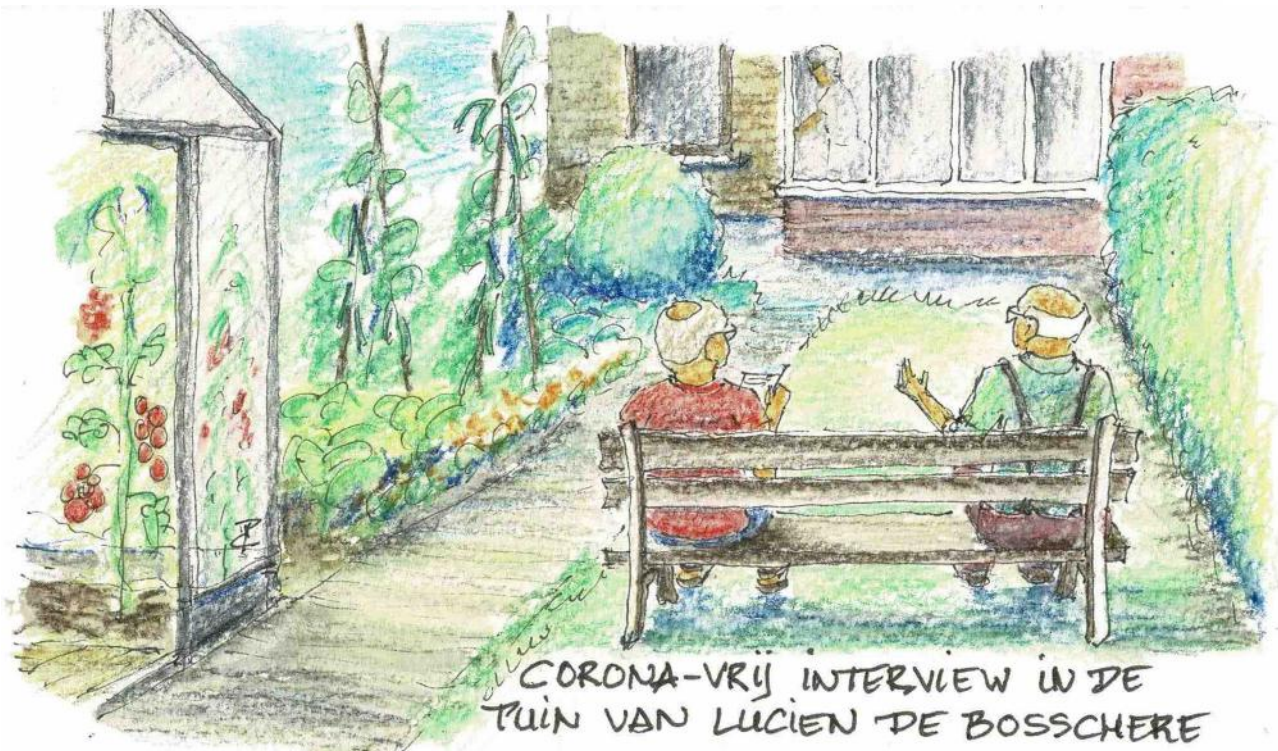
Paul De Bruyn heeft de kapelnis en het beeldje ooit een onderhoudsschilderbeurt gegeven.

Na het overlijden van Paul, verhuisde zijn vrouw Gaby naar Sleidinge. De zorg voor het bouwseltje ging toen bijna als vanzelf over naar Patrick en Hilde Poelman, die nu het huis van grootvader Albert bewonen. Bij het recent hervoegen van hun woonhuis, werd ook het kapelletje mee hervoegd, zodat het nu in prima staat is en hopelijk binnen x aantal jaren de kaap van de 100 kan passeren.

Maar wanneer dat zal zijn, dan weten we nu nog niet. Daaromtrent is ons nog niet genoeg informatie bekend. En daarvoor doen we een oproep naar u, beste lezers, om mee op zoek te gaan naar mogelijk "bewijsmateriaal" (foto's, andere documenten, getuigenissen) en/of ontbrekende schakels en deze aan ons te

signaleren⁴. Ook eventuele verbeteringen van eventuele onjuistheden in het artikel zijn zeker welkom. Want tijdens onze zoektocht stelden we vast dat het niet zo eenvoudig is om van deze "kleine erfgoed-elementen" het historische verhaal te achterhalen.

We willen alvast volgende personen danken die ons tot nu toe te woord stonden, soms bij een koffie of een pintje. Daarbij hebben ze vaak diep in hun geheugen moeten graven. Dank aan: Lucien De Bosschere, Armand De Loof, Nicole Lehoucq, Patrick Poelman, Nicole Scheire, Gaby Van Daele.

⁴ Reacties op dit artikel worden in dank aanvaard. Gelieve die te versturen per e-mail naar paepenchr@gmail.com

TECHNISCHE BESCHRIJVING

ligging:	Vossenstraat 106 te 9090 Melle.
bouwjaar:	niet bekend (vermoedelijk ergens tussen 1932 en 1950)
type:	"pijlerkapel"
onderdelen:	gemetste pijler met iets overstekend zadeldakje en kapelnis, onderaan op een iets bredere gemetste sokkel.
materialen:	dak in oranjerode leipannen (gebakken aarde), pijler in rode gevelbaksteen (strengpers), zandkleurig gevoegd, met strekkenlaag boven de nis en dorpel in blauwe hardsteen onder de nis, kapelnis wit geschilderd, nis afgeschermd met zwart geschilderd smeedijzeren traliewerk en plexyglas.
beeld:	Onze-Lieve-Vrouw, wit geschilderd, die het Jezuskind op haar rechterarm draagt en aan de wereld toont; Jezus maakt een zegenend gebaar; verder geen attributen die kunnen verwijzen naar een bijzondere Mariaverering.
andere tekens:	geen andere tekens (zoals bvb. nokkruisje).
motivatie:	er is niet geweten waarom het kapelletje werd gebouwd.
volksdevotie:	in de meimaand jaarlijks één of meerdere een gebedsmomenten in groep.

Mantelkinderen, voorkinderen en natuurlijke kinderen

door Chris Schoonejans

Een mantelkind is een kind dat een vrouw heeft vóór het huwelijk en dat door het huwelijk een wettelijk kind wordt. Daarvan zei men in de volksmond ook:

Zij is onder den huik geboren. Ze zijn met den huik getrouwd, wanneer de bruid vóór haar huwelijk reeds kinderen had verwekt, was het oudtijds de gewoonte, deze op den trouwdag onder de huik mede te nemen, om ze alzo te wettigen. Vrouwtjes, die gaarne hier en daar 'een offer' ontvangen, moeten haren mans de blauwe huik omhangen.

De 'mantel' of 'huik', was een lange kapmantel zonder mouwen. De mantel was vroeger het zinnebeeld van bescherming. Vandaar komt het gebruik dat kinderen werden gewettigd door ze bij een huwelijk 'onder de mantel te nemen'.

In Frankrijk kende men naast het huwelijk ook een symbolische wettiging. De kinderen werden zowel onder de mantel van de vader als de moeder geplaatst. Het aantal 'natuurlijke' kinderen bedroeg in de 19de eeuw ongeveer 25% van de kinderbevolking. Het aantal 'bastaards' was zo groot dat men van voornamen personen het aantal bastaardkinderen vermeldde. Onze middeleeuwse voorouders maakten hierop geen uitzondering. En de bastaarden werden alsof het de gewoonste zaak was als dusdanig vermeld.

Eén voorbeeld:

301/20 f. 68v^o/11 Pauwels van Muushole is de som van 16 pond 9 schelling 6 deniers groten schuldig aan Jan Scoenjans, de bastaard... (Bron: *De Zwarte Doos - Stadsarchief Gent - Jaarregisters Keure - Reeks 301/20 (1408-1409) - Regesten*)

Mantelkinderen waren vroeger een goede manier om kromme zaken eenvoudig recht te trekken. In de geboorteregisters leest men praktisch op elke pagina enkele keren: "Gewettigd bij huwelijk". Dergelijke zaken kwamen frequenter voor in steden waar een kazerne was gevestigd. De zegswijze *iets met de mantel der liefde bedekken* (= iets niet met anderen bespreken, maar stilzwijgen en accepteren) komt niet letterlijk in de Bijbel voor. Er zijn echter wel Bijbelpassages die aan de basis ervan gelegen kunnen hebben: met name Spreuken 10:12, *'Haat verwekt krakelen; maar de liefde dekt alle overtredingen toe'* (SV) en 1 Corinthiërs 13:7, over de liefde: *'Zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen'* (SV) (Karina van Dalen-Oskam & Marijke Mooijaart -2005-, *Nieuw bijbels lexicon*).

Mogelijk is deze zegswijze ontleend aan Gen. 9:23 *'Toen namen Sem en Jafeth een kleet, en zij legden het op hun beider schouderen, en gingen achterwaarts, en bedekten de naaktheid huns vaders; en hun aangezichten waren achterwaarts gekeerd, zodat zij de naaktheid huns vaders niet zagen'*. Nog duidelijker wordt het door de oudere vertaling, daar deze, in plaats van *kleet*, werkelijk *mantel* heeft. (F.A. Stoett, *Nederlandse spreekwoorden, spreekwijzen, uitdrukkingen en gezegden*, onder nr. 1476).

De huik werd gedragen in de Nederlanden en in Duitsland. De 'haik' is een traditioneel Noord-Afrikaans kledingstuk, dat de vrouw volledig bedekte. Het kwam voor het eerst voor in België en Nederland in de 14e eeuw. Het kwam overgewaaid van Marokko en Andalusië tijdens de kruistochten. Adellijke Europese dames namen delen van de Arabische kledij over. De huik komt voor in vele uitdrukkingen en spreekwoorden (zoals *'zijn huik naar de wind hangen'* - zijn overtuiging wisselen naargelang van de omstandigheden). Huiken werden zeker in de 16de en vroege 17de eeuw in Antwerpen en Brussel gemaakt, en naar Duitsland uitgevoerd. De huik werd voornamelijk tijdens de periode van rouw na een sterfgeval gedragen, maar ook bij regenweer.

Detail uit het schilderij "De spreekwoorden", de spreuk: "Zij hangt haar man de blauwe mantel om".

Een recent verhaal

De 32-jarige man wou trouwen met zijn 23-jarige vriendin die geen maagd meer was. Hij kwam uit een heel gelovig gezin waar het een ongeschreven traditie is dat als de vrouw geen maagd meer is, ze geen wit trouwkleed mag dragen. Zijn familie wist dat zijn verloofde geen maagd meer was toen hij haar leerde kennen. Zijn moeder eiste dat de toekomstige bruid geen wit trouwkleed zou dragen tijdens hun huwelijk, maar dat kwam bij de toekomstige bruid hard aan. Tevens kon dat beschouwd worden als een publieke vernedering waarbij de bruid zich schaamt voor de situatie. Dit is noch een christelijke, noch een modern gebruik. Blijkbaar stamt dit nog uit de middeleeuwen, zo schilderde Pieter Bruegel de Oude in zijn 'Nederlandse Spreekwoorden': "Zij hangt haar man de blauwe huik om" (wat wil zeggen, zij bedriegt haar man).

Uit navraag weten we dat er geen 'christelijke kleuren zijn' die voorbehouden zijn voor vrouwen die geen maagd meer zijn bij hun huwelijk.

Waarom dragen kinderen de familienaam van de moeder?

De biologische vader was met een andere vrouw gehuwd. De biologische vader wou het kind niet erkennen. De redenen kunnen zeer uiteenlopend zijn:

De vader die niet of nog met de moeder van het kind gehuwd was, overleed voor het kind geboren werd. Het kind krijgt dan automatisch de naam van de moeder. Het kwam tot een relatiebreuk tussen vader en moeder, voordat het kind wettelijk kon verwekt zijn.

Een recente reden kan zijn dat men gewoon gebruik maakt van de wet die toelaat om vrij de familienaam van de moeder toe te kennen. Een dubbele familienaam waarbij deze van de moeder vóór die van de vader staat, behoort eveneens tot de mogelijkheden.

Kinderen hadden geen familienaam of waren niet gewettigd

- Vroeger werden heel wat kinderen niet eens officieel aangegeven, reden daartoe was het bestaan van een aangiftetaks.
- Door oorlogsomstandigheden kan de aangifte uitgesteld worden.

Het kind kan gewettigd worden bij het huwelijk.

- De ongehuwde moeder is zwanger van de man waarmee ze uiteindelijk huwt. De vader erkent het kind of anders gezegd, hij wettigt het kind.
- De vrouw heeft een kind van een onbekende of een uit het beeld verdwenen man, de partner waarmee ze huwt, besluit om het kind te wettigen. Of m.a.w.: hij beschouwt het kind als het zijne. De bedoeling is dat alle kinderen dezelfde familienaam krijgen alhoewel het eerste kind van de moeder een andere biologische vader heeft.

Een **voorkind** is een kind dat vóór het huwelijk geboren is, en waarvan de ouders pas na zijn geboorte getrouwd zijn. Dat werd vroeger als negatief ervaren. Een paar generaties terug werd daar schande over gesproken. Een voorkind was meestal niet het resultaat van een buitenechtelijke relatie, maar het was dus meer het resultaat van "één statie te ver voor de

toekomstige echtgenoot". Men kan het ook anders zeggen: "Toen moeder trouwde, liep haar (ongeboren) dochter voorop naar 't altaar!".

Dit artikel mochten we van de auteur dankbaar overnemen uit het familietijdschrift "Scone Jahn" nr. 115. De diverse jaargangen van dit tijdschrift kunnen tijdens de openingsuren van het gemeentelijk archief en documentatiecentrum in de leeszaal geraadpleegd worden. Een aanrader voor wie in de familie Schoonejans (in al zijn schrijfwijzen) en aanverwanten geïnteresseerd is.

Schilderij "De spreekwoorden" van Pieter (de oude) Bruegel daterend uit 1559 (dit werk bevindt zich in het Staatliche Museen (gemälde galerie) van Berlijn).

T U I N V O N D S T

In de tuin van een gezin dat in de Kloosterstraat te Melle woont werden diverse cilindervormige, doorzichtige en volglazen objecten (lengte: 11,3 cm, diameter: 5,6 cm) gevonden. Mogelijks zijn het objecten die deel uitmaakten van een groter geheel (machine?). De achterzijde van de tuin grenst aan een perceel dat o.a. ooit deel was van een gewezen vellenfabriek waartoe je toegang had via het einde van de Brugstraat en waarvan de gebouwen langs de Scheldedijk lagen.

Wie kan ons informatie verschaffen over deze objecten?

In die zelfde tuin werd een speelgoedsoldaatje (hoogte: 4,1 cm) gevonden, de materie waaruit het werd gemaakt lijkt een metaallegering. Weet iemand daarover iets meer?

Inlichtingen worden graag ingewacht op volgend e-mailadres:
janolausolsen@hotmail.com .

”van niets tot iets”

Cursus Oud Schrift Beginners 2022

Deze cursus is bedoeld voor mensen die nog **nooit** oude teksten hebben leren lezen; leren begrijpen, en is tevens bedoeld als aanvulling van onze cursus **”stamboomonderzoek voor beginnende familievorsers”**

De lessen worden gegeven aan de hand van gedigitaliseerd beeldmateriaal, om de letters, cijfers en woorden van de oude geschriften, in de diverse akten en documenten beter te kunnen ontleden.

Inschrijvingen worden verwacht vóór 15 januari 2022. Het cursusgeld voor 6 lessen en het cursusboek (± 200 bladzijden) bedraagt € **25,00**.

Inschrijven voor bovenvermelde cursus kan enkel door het ingevuld inschrijvings-formulier door te mailen naar erfgoeddegonde@gmail.com

Uw inschrijving is pas geldig vanaf ontvangst van uw betaling

op het bankrekeningnummer **BE48-7370-3628-6127** van: 'Erfgoed De Gonde vzw' met vermelding 'cursus beginners 2022'. Vermeld **eveneens uw tel.nr. en email-adres**.

Het aantal deelnemers **is beperkt tot 20 personen**.

Data en programma:

De lessen starten telkens om 19u30 stipt en eindigen om 21u30.

De cursus zal doorgaan in de leeszaal van het Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum van Melle, Brusselsesteenweg 393.

En wordt verzorgd door **Chris Meerschaut**, op onderstaande avonden:

DINSDAG 25.01.2022:

Les 1

Periode 1800-1900

- * Burgerlijke stand
- * Republikeinse Kalender
- * Overstap naar de parochieregisters
- * Romeinse cijfers

DINSDAG 08.02.2022:

Les 2

Periode 1800-1750

- * Latijn in de parochieregisters

DINSDAG 22.02.2022:

Les 3

Periode 1750-1700

- * merkwaardige woordenschat in de parochieregisters

DINSDAG 08.03.2022:

Les 4

Oud Nederlands in:

- * 18de -eeuwse documenten
- * Notariële akten
- * Lotelingen

DINSDAG 22.03.2022:

Les 5

Oud Nederlands in:

- * de Staten van Goed

DINSDAG 05.04.2022:

Les 4

Oud Nederlands in:

- * de Staten van Goed
- * Wettelijke passeringen
- * Quoteboeken
- * Poortersboeken

Inschrijvingsformulier Cursus Oud Schrift 2022

Naam:

Voornaam:

Straat:

Nr.

Bus:

Postcode:

Gemeente:

E-mailadres:

Gsm/Tel:

Heemkundig nieuws

door Linda De Geest, Jan Olsen en Hannah Van der Auwera

Open Monumentendag, september 2021: Historische straatnamen in kaart

Pontstraat, Varingstraat, Rechte Ree, Gebroeders Dechampsstraat ... De meeste straten in Melle en Gontrode hebben een historische achtergrond: ze zijn, soms vele eeuwen geleden, vernoemd naar een kenmerk in het landschap, naar de eigenaars van de gronden, of recenter naar bekende Belgen en Mellenaars. Ook vandaag wordt er, wanneer een straat een naam moet krijgen, in de eerste plaats gekeken naar historische toponiemen, of plaatsnamen. Omdat lang niet alle Mellenaars zich bewust zijn van het verhaal van hun straat, schonk Open Monumentendag dit jaar aandacht aan de herkomst van de Melse straatnamen: wie waren de Mellenaars naar wie onze straten vernoemd zijn? Wat is de betekenis van een straatnaam of van een bepaald toponiem?

Geïnteresseerden konden in het gemeentehuis of de bibliotheek een gratis brochure ophalen met per straat een korte toelichting over de betekenis en/of herkomst van de straatnaam.

Actievelingen gingen op ontdekking aan de hand van de "historische-sstraatnamen-fietszoektocht". Door foto's te zoeken en vragen over de Melse straatnamen te beantwoorden konden ze het antwoord vinden op de zoektocht.

Langs de straten verschenen er ten slotte ook verschillende raamaffiches waarmee de bewoners konden uitpakken met hún historische straatnaam. Voorbijgangers die de QR-code op de affiches scanden kregen meer informatie over de straat en konden enkele historische foto's bekijken.

De brochure en bijhorende fietszoektocht kunnen nog steeds gedownload worden via <https://www.melle.be/fiets--en-wandelroutes>

detail Ferrariskaart (1777)

- Op zaterdag 25 september gidsten we leden van het Davidsfonds Melle-Merelbeke Flora door het centrum van onze gemeente met aandacht voor het leven en werk van de Melse beeldhouwer Jules Vits. Na een kort bezoek aan de afdeling Vits in het Gemeentelijk Museum trokken we o.a. naar het college van de paters

Jozefieten, de Sint-Martinuskerk en de gemeentelijke begraafplaats.

- Op zaterdag 02 oktober waren we uiteraard met onze vereniging present op het Erfgoedfestival dat georganiseerd werd door de erfgoedcel Viersprong, naar aanleiding van haar tienjarig bestaan, in en rond het kasteel Zwaanhoek (sinds 1937 de vaste stek van de tuinbouwschool). We hadden er naast diverse andere erfgoedorganisaties een infostand en

verzorgden ook twee gidsbeurten waarbij toelichting werd gegeven over de geschiedenis van voornoemde site. Het kwakkelweer kon de circa vierhonderd bezoekers niet weerhouden deel te nemen aan deze puik georganiseerde erfgoedactiviteit. Ook Vlaams minister Matthias Diependaele, bevoegd voor ons onroerend erfgoed, nam ruim de tijd om in gezelschap van o.a. onze schepen van cultuur, Erwin Van Heesvelde en de voorzitter van Viersprong, Bertrand Vrijens, na de gebruikelijke redevoeringen de verschillende infostands te bezoeken. Een uitgebreider verslag kan je nalezen op de webstek van de erfgoedcel Viersprong (www.erfgoedviersprong.be).

- Het weekend van 02 en 03 oktober gonsde van kunst in onze gemeente, hierbij een verslagje:

Wie een "opendeur" organiseert, hoopt stiekem toch altijd op mooi weer. Want dat betekent meer bezoekers, deuren die letterlijk open kunnen blijven staan, geen modderspatten, geen natte jassen tussen het tentoongestelde materiaal ...

Voor de kunstroute "Langs Melse Kunstenaars" hadden we op dat gebied geen slechtere datum kunnen kiezen. Het weekend van 2 en 3 oktober scoorde uitstekend op gebied van regen, wind en frisse temperaturen. Maar toch hoorden we weinig deelnemers klagen, want de bezoekers waren hier en daar wel minder in aantal, maar hun interesse bleek groot.

De Raad voor Cultuur en Vrije Tijd organiseerde in 2017 voor het eerst een kunstroute, in samenwerking met de Cultuurdienst van de gemeente Melle. Toen stelden tien Melse kunstenaars de deuren van hun werkplaats open voor het publiek.

In 2020 kwam Covid-19 roet in het eten strooien, maar in het eerste weekend van oktober 2021 kon uiteindelijk toch de kunstroute "Langs Melse Kunstenaars" plaatsvinden.

Voor deze editie hadden zich (na een oproep in de *Melle in Beweging* in het voorjaar van 2020) dubbel zoveel kandidaten aangemeld als in 2017 ... Er wonen veel creatievelingen in onze gemeente!

Werk van Arnold Verhé

Jan Schelstraete

We probeerden ons te beperken tot beeldende kunsten, maar naast beeldhouwers, schilders, keramiekers, illustrators en tekenaars, boden zich ook een dichter, een toondichter, een fantasy-auteur en een vioolbouwer aan, wat voor een aangename en interessante verruiming van het aanbod zorgde.

Pen Stewart

Werk van Guy Timmerman

Daar waar alle deelnemende kunstenaars in Melle woonachtig waren, kan niet hetzelfde worden gezegd van de bezoekers. Die kwamen zowel uit eigen gemeente als van ver daarbuiten. Er waren ateliers waar niet veel bezoekers waren langs geweest, een veertigtal – maar dan wel allemaal mensen die enorm geïnteresseerd waren, werd daar onmiddellijk aan toegevoegd. Bij andere ateliers hoorden we spreken over uitschieters tot 130 bezoekers over de twee namiddagen.

Melse kunstenaars die niet deelnamen aan deze editie of die zich te laat hadden aangemeld, krijgen zeker in de toekomst een nieuwe kans, want we zijn vast van plan "Langs Melse Kunstenaars" op zijn minst twee- of driejaarlijks te organiseren, met tussenin eventueel een alternatief: een kunstbeurs of een gezamenlijke tentoonstelling of ... Hierover wordt nu al nagedacht.

Wordt dus ongetwijfeld vervolgd, we blijven jullie ook in de toekomst meenemen "Langs Melse Kunstenaars".

- Op dinsdag 19 oktober mochten we bij de Melse Raad voor Cultuur en Vrije Tijd namens onze erfgoedvereniging uitgebreid toelichting geven over onze doelstellingen en werking in verband met het Melse funerair erfgoed. Op termijn zal een werkgroep worden opgericht dat o.a. een advies zal kunnen formuleren inzake welke grafmonumenten we graag behouden hadden geweten alsook meedenken over een verdere

ontwikkeling van een toekomstvisie m.b.t. de Melse begraafplaatsen.

- Wapenstilstand: Lezing door Pieter Serrien over de bombardementen op het station van Merelbeke.

Ter gelegenheid van de 75ste verjaardag van het einde van de Tweede Wereldoorlog nodigden de gemeenten Melle en Merelbeke in mei 2020 historicus en auteur Pieter Serrien uit voor een lezing over de bombardementen op het station van Merelbeke. Na enkele keren uitgesteld te zijn, kon de lezing dan uiteindelijk toch doorgaan op woensdagavond 10 november in de kerk Onze-Lieve-Vrouw-van-de-Rozenkrans in Merelbeke Flora. Bijna 300 aanwezigen hingen aan de lippen van de spreker.

Pieter Serrien noemt zichzelf een historicus met een oor voor verhalen. Al sinds zijn jeugd is hij gefascineerd door de kracht van het vertellen van verhalen.

Hij studeerde geschiedenis aan de KU Leuven, waar hij zich specialiseerde in mondelinge geschiedenis en het dagelijkse leven in conflictgebieden. Hij studeerde af met een licentiaatsverhandeling over 'het leven met bombardementen tijdens de Tweede Wereldoorlog.' Na zijn studies koos hij voor het onderwijs, maar hij bleef daarnaast ook bezig met historisch onderzoek. In 2009 richtte hij "Geheugen collectief" op, het eerste Vlaamse historisch onderzoeksbureau.

Pieters eerste boek, *Tranen over Mortsel* (2008) vertelt de geschiedenis van het bombardement op Mortsel in april 1943. Hij schreef daarna nog verschillende andere boeken over de Eerste en Tweede Wereldoorlog, zoals *Oorlogsdagen* (2013), *Zo was onze oorlog* (2014), *Van onze jongens geen nieuws* (2015), *Het elfde uur* (2018)...

Het verhaal over de bombardementen op Merelbeke kaderde hij in de bredere geschiedenis van de bombardementen op België tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het begon al in mei 1940 wanneer duizenden Belgen op de vlucht sloegen voor de Duitse bommen. In 1942 startten, met toestemming van de Belgische regering in ballingschap, de geallieerde bombardementen op Belgische steden. Het bombardement op Mortsel, met bijna 1000 doden, vormde het trieste hoogtepunt. Op 5 september 1943 vond het eerste bombardement plaats op het station van Merelbeke. De bommen misten echter het station en troffen vooral de burgerbevolking in Ledeberg. In 1944 ging het zogenaamde Transportation Plan van start: strategische bombardementen door de geallieerden op bruggen, spoorwegen en treinstations om de geplande landing in Normandië te ondersteunen. Op 10 april en 10 mei werd het station van Merelbeke getroffen, maar vooral ook de straten en huizen

errond. Er vielen honderden doden. En enkele dagen later was het vormingsstation opnieuw in gebruik. Zelfs na de bevrijding kon de burgerbevolking nog niet rustig slapen: in een poging het tij nog te keren zette Duitsland massaal V-wapens in. In België waren vooral Antwerpen en Luik het doelwit.

De bevolking leefde tijdens de oorlog onder de constante dreiging van de bommen...

De aanwezigen leerden dat niet alleen de directe inslag van de bommen en de luchtverplaatsing de grote doders waren, maar dat veel slachtoffers overleden als gevolg van het vele stof dat ze ingeademd hadden, of verdronken in hun ondergelopen schuilkelders. Het relaas van de spreker werd afgewisseld met pakkende getuigenissen van enkele overlevenden.

- *Hoeveel er in honderd jaar tijd voor het Vlaamse gezin veranderde!*

Op 24 november kwam Dirk Musschoot op uitnodiging van de Gezinsbond afdeling Melle in het zaaltje van de bibliotheek vertellen over zijn laatste boek "Toen geluk nog heel gewoon was". Wij schreven volgende recensie over dit boek:

Iedereen die ik ken vindt het aangenaam en gezellig om herinneringen op te halen aan vroeger. Herinneringen uit het eigen leven, maar ook herinneringen uit het collectieve geheugen, ons al dan niet doorverteld door onze (groot)ouders. Dit maakt onze persoonlijke geschiedenis net zo boeiend.

Als er één auteur de kunst begrijpt om het verleden tot leven te brengen aan de hand van op waarheid getoetste feiten, dan is het wel Dirk Musschoot. Elk boek van zijn hand werpt een verhelderend licht op waar gebeurde feiten waar de meesten onder ons wel iets van afweten, maar er na lectuur toch een stuk "wijzer" van worden. Zo bijvoorbeeld zijn boek over de Titanic, over de Belgen die bommen maakten in Engeland tijdens de Tweede Wereldoorlog, over de Vlamingen die seizoensarbeid gingen verrichten in het Noorden van Frankrijk, over Vlaamse meisjes die na de oorlog trouwden met de Britse bevrijder op wie ze verliefd waren geworden ... De feiten zijn telkens weer scrupuleus geverifieerd, hier en daar gestoffeerd met interviews van de betrokkenen zelf, van getuigen of nabestaanden. Musschoot kan niet verhullen dat hij naast auteur ook journalist is: altijd op zoek naar de waarheid en naar feiten.

In zijn laatste boek zoekt Dirk Musschoot het dichter bij huis en duikt hij in de geschiedenis van het Vlaamse gezin. Het was de Gezinsbond die hem vroeg een boek te schrijven naar aanleiding van zijn honderdjarig bestaan. Zoals te verwachten werd dit boek geen sobere opsomming van de vele veranderingen die er de laatste honderd jaar opdoken voor en in het gemiddelde Vlaamse gezin, maar worden deze minutieus besproken per thema. Enkele voorbeelden: de omstandigheden rond het huwelijk, de geboorte, de kinderopvang, de keuken, het onderwijs, de jaarlijkse vakantie ... (om er maar enkele te noemen die aan bod komen in dit boek) ondergingen een enorme evolutie in de afgelopen eeuw. Er wordt ook telkens uit het persoonlijke vaatje getapt, en de auteur stoffeert zijn eigen herinneringen met beeldmateriaal uit de archieven van de familie Musschoot.

Dit alles maakt van *Toen geluk nog heel gewoon was* een vlot leesbaar, toegankelijk boek dat boeit van begin tot einde.

Voorals babyboomers (zoals ik) herkennen bladzijde na bladzijde gewoontes en geplogenheden uit onze kindertijd of jeugd die niet echt vergeten waren, maar die toch in een gesloten schuifje in ons geheugen zaten opgeborgen. Het is heerlijk schuifje per schuifje te openen en de herinneringen terug tot leven te laten komen. Nostalgie troef!

Zowel het gezinsleven als de samenstelling van het gezin zelf kenden de laatste honderd jaar een enorme transformatie. Het lijkt alsof de terugblik naar het verleden tegelijk een kijk biedt op de toekomst. Ons gezinsleven en onze samenleving zijn complexer dan ooit geworden. Ook dat besef komt tot uiting in elk hoofdstuk van dit boek.

Een aanrader in het kwadraat!

Heemkundige uitstap naar Zele

GA JE MEE ?

Je krijgt de gelegenheid om een groepsbezoek te brengen aan het prachtige en uiterst interessante museum van onze zustervereniging Heem- en Oudheidkundige Kring (HOK) van Zele. Drie heel mooi gepresenteerde afdelingen zijn er ondergebracht:

- het **Zeels erfgoed** met aandacht voor de verschillende **ambachten** uit de streek.

- een uitzonderlijk fraaie **schatkamer aan naaldkantwerk** een ambacht waarvoor Zele reeds eeuwen bekend staat.

- de collectie rond **leven en werk van de beeldhouwer Aloïs De Beule** (1861-1935), het was bij deze beeldhouwer dat onze Melse kunstenaar **Jules Vits** (1868-1935) na zijn studies aan de Gentse kunstacademie zich nog verder bekwaamde.

Wanneer: zaterdag 19 februari 2022

Inschrijven is noodzakelijk, dit via een mail aan onze voorzitter, Michel De Roek (m.deroek@telenet.be) **vóór 05 februari 2022**, het aantal inschrijvingen is beperkt tot de eerste 20 personen (de eerste 20 ingeschreven ontvangen een mail als bevestiging dat ze mee kunnen).

We zorgen voor privaat vervoer en vertrekken om 13.30 uur aan het Gemeentelijk Museum, Brusselsesteenweg 395 te 9090 Melle

Oude ambachten herleven, een vraaggesprek met molenaar Chris Meerschaut *door Daniël Lemmens*

Recent had in onze organisatie Erfgoed De Gonde een bestuurswissel plaats. Naast een nieuwe voorzitter (Michel De Roek) werd er ook een nieuwe ondervoorzitter aangesteld in de persoon van Chris Meerschaut uit de Pinte. Chris was al jarenlang bezoeker van ons Documentatiecentrum waar hij vooral opzoekingen deed over genealogie. Hij was ten volle vertrouwd met het reilen en zeilen van ons centrum. Maar Chris was niet alleen gebeten door de microbe van de genealogie maar werd ook een bekwaam molenaar. Reden genoeg om eens een vraaggesprek te houden met deze interessante persoon uit ons midden. Trouwens in dagblad Het Nieuwsblad/De Gentenaar van 12 februari 2021 verscheen een uitgebreid artikel over **"De laatste levende molens in het Gentse"** waarin vier gepassioneerde molenaars, waaronder Chris, een kijk gaven in de wondere wereld van hun middeleeuwse, maar springlevende ambacht.

Hoe en wanneer kwam jij in contact met het Gemeentelijk Documentatiecentrum van Melle?

De herkomst van mijn familie interesseerde me reeds op jonge leeftijd. Zo ben ik beginnen 'stambomen' toen ik 15 jaar was. Ik heb nog mijn eerste lidkaart van VVF (Vlaamse Vereniging voor Familiekunde) anno 1976. Toen was het fietsen van gemeentehuis naar gemeentehuis en moest men soms tot 135 BEF. betalen per fotokopie. Toen ik als beenhouwer mijn eigen zaak begon, heb ik mijn opzoekingswerk in de kast opgeborgen. In 2006 ben ik, als traiteur, overgeschakeld naar het verzorgen van grote eetfestijnen. Zo kon ik mijn werk wat regelen en kon ik terug 'stambomen', toch wel mijn grote passie. Zo kwam ik in het Documentatiecentrum van Melle terecht. Bijna al mijn voorouders woonden destijds in de omgeving van Leie en Schelde. Laat dat nu net vooral het werkgebied zijn van het Documentatiecentrum. Maar liefst 10 jaar heb ik 2 tot 3 namiddagen per week opzoekingen gedaan. Ik weet heel goed waar welk boek te vinden is.

Momenteel ben je ook lesgever in het Documentatiecentrum. Hoe ben je daar toe gekomen?

Toen Xavier De Schrijver, de vroegere lesgever, stopte met de cursus 'oud schrift voor beginners' heb ik deze taak op mij genomen. Ondertussen ben ik ook verantwoordelijk voor de cursus 'Hoe maak ik mijn stamboom op', en geef ik ook de cursus 'oud schrift voor gevorderden' met teksten uit de 17de eeuw.

Jij bent ook een gediplomeerd molenaar. Hoe ben jij op dat idee gekomen?

Molenaar Chris Meerschaut

De ouderlijke beenhouwerij was net naast de 'stenen molen van Zwijnaarde' gelegen. Tot de Tweede Wereldoorlog was er ook nog een houten molen in Zwijnaarde. Alfons, Camiel en Amauri Sonnevillie, de molenaars op deze twee molens, waren nonkels en neven van mijn moeder. Als kleine jongen liep ik op de molen en in het molenhuis rond en zo is de liefde voor het molenaarschap geboren. En op warme zomeravonden gingen we 'molenaars' (meikevers) vangen ...

Toen ik later vernam dat er molenaarscursussen werden georganiseerd door de Vlaamse Gemeenschap, nam ik de beslissing om dat eens te volgen. In 2006 stopte ik met mijn zaak en heb ik me ingeschreven voor een cursus.

Waaruit bestaat zo een cursus van molenaar?

De theoretische cursus is gespreid over 10 zaterdagen en is gespreid over heel Vlaanderen. In de voormiddag leert men over het ontstaan, de geschiedenis en de folklore van de molens alsook de opbouw en delen van houten, stenen en watermolens. Ieder plankje van de molen heeft een andere naam gaande van de steenbalk tot ... de kalvers, de slakken, de hondjes, de wolf ... Er zijn ook tal van houtsoorten verwerkt in de molen. Alles over de werking, de maalstenen, het gevlucht en de wieksystemen, de verschillende graansoorten alsook de diverse molenfuncties komen aan bod in de lessen.

Uiteraard krijgt het weer veel aandacht. Zo kan de wind bij onweer plots 180 graden draaien en de zeilen van het hekwerk van de wieken wegblazen i.p.v. tegen het hekwerk, waardoor de molen kan omverwaaien.

*Ook de veiligheid op en rond de molen is belangrijk. 'Een slag van de molen' is meestal fataal en menig molenaarsgezin heeft daardoor een kind verloren. Dit aspect komt prachtig tot uiting in het gedicht '**de molenzeilen**' van Virginie Loveling.*

Het knaapje speelde buiten
En zag zijn vader staan,
Die door het kijkgat loerde
En keek hem lachend aan.
Zijn zoontje bij de zeilen:
Wat ijslijk ogenblik!
De mulder staart en siddert,
Verstomt van angst en schrik.
De zeilen vliegen rasser,
In feller, wilder vlucht,
En raken 't arme knaapje
En slingeren 't in de lucht.
Het stortte tuimlend neder,
En spartelde op de grond;
Dat zag de bange vader
Die op de molen stond.
En hoe hij kwam geloopt
En 't lijkje in de armen sloot
En het met wilde klachten
En tranen overgoot.

In de namiddag worden een tweetal werkende molens bezocht. Na de theorielessen volgt een examen. Is men hierin geslaagd dan moet men minstens 100 uren stage lopen op

verschillende molens om de knepen van het vak te leren: kruien, luien, op- en afzeilen, de molenaarsknoop aanleren, malen ... Dan volgt terug een praktisch examen. Ben je geslaagd dan mag je je **'Meester molenaar'** noemen.

Ben je momenteel actief als molenaar?

Ik ben als vaste vrijwilliger-molenaar verbonden aan de **Koutermolen** van Sint-Martens-Latem, de enige korenwindmolen in de Oost-Vlaamse Leiestreek. Deze historische molen, oorspronkelijk daterend uit de veertiende eeuw, werd jaren geleden ontmanteld en opnieuw heropgebouwd met dezelfde originele materialen. Hij werd plechtig opnieuw in gebruik genomen in 2012. Vaak is hij ook in het verleden het onderwerp geweest van de Latemse Schilders: Valerius De Saedeleer, Albert Saverys, Gust De Smet ... Iedere derde zondag van de maand is hij in de namiddag te bezoeken.

Af en toe sta ik ook op de **Van Hauwermeirsmolen**, de watermolen van Massemen. Op Erfgoeddagen en Open Monumentendagen, zoals onlangs het geval was, worden daar rondleidingen en maaldemonstraties gehouden. Deze keer was er zelfs een mooie filmevocatie "De watermolen door de ogen van de wandelaar, de historicus, de kunstenaar en het kind."

In Vlaanderen staan nog zo'n 150 actieve windmolens waarvan het grote deel publiek toegankelijk is. Vaak worden die bezocht op Erfgoeddagen en Open Monumentendagen want de hang naar traditie, authenticiteit, vakmanschap en kleinschaligheid krijgt grote waardering bij het Vlaamse publiek.

Van Hauwermeirsmolen / Massemen

Het molenaarsberoep, één van de kleurrijkste Vlaamse ambachten, erkend door de Unesco als immaterieel erfgoed, is opnieuw in de belangstelling gekomen. Molens spreken tot de verbeelding en zijn dikwijls het onderwerp van merkwaardige geschiedenissen, fabels, legenden, spreuken ... Over die fascinerende wereld loopt op dit ogenblik een prachtige tentoonstelling in de Erfgoedsite van Ename met als titel **'Naar molens kijken'**. Daarin wordt terecht gewezen op de molen als de 'moeder van alle technieken' en komen vele aspecten van het molenaarsleven aan bod. Het cultuurhistorisch belang in de westerse geschiedenis kan niet overschat worden. Naast het technisch aspect maken we er kennis met de molen als esthetische blikvanger. Schilders als Constant Permeke, Frits Van Den Berghe, Albert Saverys en Valerius De Saedeleer gaven een eeuw geleden uiting aan hun heimwee naar een toen al

bijna verloren stiel. Veel Vlaamse meesters wezen molens meer dan eens een landschapsbepalende rol toe. De hedendaagse kunstfotografie bracht ook haar steentje bij met prachtige foto's van huidige molens uit de streek. De moeite waard om deze unieke tentoonstelling te bezoeken.

In de gemeente Melle zijn er nog weinig overblijfselen van vroegere molens te bespeuren. In de Lindestraat bevindt zich nog de romp van de stenen graanmolen van de familie De Coene terwijl in Gontrode de overblijfselen van de watermolen van de familie De Vos bekeken kunnen worden.

In het begin van de Scheldeweg bouwde Alexis Meireleire in 1971 (zie De Gonde, jg. 39 -2011- nr. 1, "Meireleire's molentje te Gontrode, auteur: Jan Olsen), die zijn jeugd doorbracht op de Klepmolen van Balegem, in zijn tuin een torenmolen, een weergave op schaal één derde van een nog bestaande molen. Als restaurateur-reparateur-molenaar wou hij, als symbool van zijn levenswerk, voor zichzelf een molen bouwen. Zijn gebuur, ir. André Van Slycken, de vroegere algemeen directeur van de proefstations (nu ILVO genoemd), schreef hierover een merkwaardige bijdrage, die we in een volgend nummer publiceren.

Zoals je hebt kunnen vaststellen, kan het molenaarsberoep nog veel interesse bij onze bevolking rekenen, en is het ook vanzelfsprekend dat we hieraan de nodige aandacht besteden.

Restant molen De Coene / Melle

Meireleire's molentje / Gontrode

Watermolen / Gontrode

In Me(Ile)moriam: Roger Van Loo een tegelijk "sober" én "kleurrijk" figuur door Frank Merrie

In de voorbije jaren mochten we in De Gonde vaak genieten van een cursiefje geïnspireerd op een stukje geschiedenis van mens en omgeving verbonden met ons geliefde Melle. Frank Merrie breidt daar een vervolg op. Een eerste stukje publiceren we hier. Hoe het in een schrijfvorm is gegoten maakt deel uit van wat wil verteld worden.

Roger Van Loo (° Zeveneken 9 oktober 1939 † Melle 17 april 2015)

We schrijven het jaar 1970.... Ik zat toen in het vierde leerjaar van de gemeenteschool - toen nog de "jongensschool"- van Melle..... een rustige, aardige, beetje rondbuikige man - meester Van Loo - zat meestal vooraan in de klas, achter zijn bureau..... niets té ingewikkeld, niet tiranniek..... maar heel éénvoudig, gewoon..... kinderen op hun gemak stellend..... tijdens de speeltijden soms "en passant" een snoepje vragend..... die meester was een lieve meester, zachtmoedig.....

De gemeenteschool, foto uit de oude doos

Recentere foto van de gemeentelijk basisschool

Tijdens diezelfde speeltijden - toezicht houdend met de handen in elkaar verstrengeld.... in elkaar wrijvend van "contentement" - gelukkige meester - "soulmate" "avant la lettre" van meester Jacobs.... het leven leek voor deze "broederschap" altijd een feest.....

Soms, na de speeltijd,.... iedereen in z'n klasrij.... een verbaal klankspel tussen Marcel Jacobs en Roger Van Loo, waarbij de krachtige stem (als een klok) met verfijnde articulatie van meester Jacobs de naam "MENEER VAN LOO" deed weergalmen - met een grap erachteraan - géén toneel.... wel échte vriendschap zette de toon!

En meester Roger - misschien werd hij toendertijd al liever zo genoemd door de leerlingen - duwde mee op de trappers van de tandem Roger-Marcel....

Jaren later werd meester Van Loo directeur - met een kleine "d"- niet, NOOIT vanuit de hoogte - met iedereen het beste voor hebbend.

Roger was een "sociaal dier" "pur sang"... dienstbaar naar anderen toe... anderen blij, Roger blij.... gaf liever dan te krijgen.... nooit voor eigen eer en glorie..... NIEMAND WAS TE MIN.... zelfs wijlen mijn eigen zus, door bijna niemand nog aangekeken of aangesproken tijdens haar lijdensweg.... het was niet met Roger gerekend... hij ontfermde zich een paar keer over haar,

Roger Van Loo als directeur aan zijn bureau

en midden het schoolpersoneel

Els kreeg schouderklopjes van "Roger met de gouden inborst"..... "natuurlijk" begaan met de "underdog"....

"Meneer Van Loo" werd "uitgewist" met de bordveger en vervangen door het eeuwige "Roger" - uitgesproken door éénieder alsof men het patent had op "Roger, mijn beste vriend...."

"Charisma"..... de tand des tijds had er geen vat op..... even in de politiek - belichaamde nog écht de "C" zonder pilarenbijterij ... in doen en laten!!

Aaibaarheidsfactor - 10 op de schaal van Richt u naar de medemens -

De teddybeer - als bindmiddel tussen mensen.... binnen verenigingen.... elke discussie of ruzie in de kiem smorend. Hield die verenigingen, met grote inzet en vanzelfsprekend gemak, in stand..... netwerken overal, sympathieke diplomatie, sponsorgelden ten over -..... Roger keerde tevreden terug....

De jaren verstreken, en Roger... hij ploegde voort en gaf het beste van zichzelf... haalde tevens het beste uit de ander....I uisterde, een gouden tip hier... een bezorgde tussenkomst daar..... mensen gelukkig maken maakte hem gelukkig.... als ie tussen mensen was, was hij soms tot in de z(w)evende hemel.

"Eenvoud siert".... Roger verdroeg moeilijk complimenten aan zijn adres.... ieder luisterde naar die "kuierende gezelligaard"..... alles kwam wel goed (hij zette de tering naar de ("sport en) nering", Is het te veel eer voor Roger, te schrijven "DE KOERS IS VAN ONS"... maar ook een beetje "VAN ROGER".

Ook de harmonie St. Cecilia werd harmonieuzer met Roger, die ingetogen, nooit opdringerig leven "in de brouwerij" bracht, in 't gezelschap van vele vrienden en soms van wat roze olifantjes.

Spraak"watervallen" waren ook zijn deel.... niemand, die - wat Roger vertelde - in twijfel trok..... natuurlijk leidersfiguur in ontspannen tred.

Zoals in elk mensenleven was er niet enkel veel "liefs", maar ook "leed" in 't bestaan van Roger... Het verlies van zijn beste maatje "Marcel", tegen wie hij het laatste woord nog lang niet had gezegd.... De zorg voor z'n dierbare echtgenote tot op 't laatst..... nooit klagend over....

Roger Van Loo, schatbewaarder bij de Koninklijke Harmonie Sint-Cecilia

Juffrouw Mia kwam beetje bij beetje in Rogers leven, vroeger collega's, later integere vriendschap, geliefden..... Mia had licht gezien in deze door en door goede mens.

Roger Van Loo, grootofficier bij de Confrérie van de Roze Olifant

En dan 17 april 2015..... het laatste ontbijt..... op zijn school..... tussen z'n beste vrienden..... het zou een tof weekend worden met de confrerie naar Parijs..... maar na het sluiten van het poortje van zijn school... sloeg het noodlot toe.... onder het alziend oog van de engelen van de brouwerij werd lieve Roger de adem afgesneden..... het werd zijn laatste reis.....

Melle verloor - lichamelijk - één van z'n bekendste figuren - je kon je niet voorstellen dat deze man met het gouden hart, reclame voor het leven, van ons heen zou gaan.

Eén ding staat wél vast: als wij - elkeen die Roger gekend heeft - iedere dag een "vleugje ROGER" in ons dagelijks zijn zouden inpassen - wars van jaloezie, onverdraagzaamheid en egoïsme - zouden onze eigen "biotoopjes", in deze op hol geslagen wereld, er heel wat mooier kunnen uitzien.

Tot slot: Ik ben er zeker van dat er - naast mezelf - een heleboel mensen zijn, die reeds zeseneenhalf jaar het refrein neuriën van Will Tura's of Udo's versie van "Ik mis je zo". We missen je, Roger....."iedereen is vervangbaar", zo luidt het, maar ... Roger... uitzonderingen bevestigen de regel.

Laten we Roger voor altijd in ons leven "levend" houden !! "ROGER FOREVER!"

Putdeksel

Edmond De Keyser had vorige eeuw langs de Brusselsesteenweg tussen de kruispunten met verkeerslichten in het centrum van Melle een zaak van ijzerwaren allerhande. Vele putdeksels met zijn naam (EDM DE KEYSER) en plaatsaanduiding (MELLE PRES GAND) vonden hun weg naar een cliënteel in onze gemeente. Jaren geleden konden we er nog in ons straatbeeld aantreffen, doch door

de talrijke wegenwerken, o.a. aan de Brusselsesteenweg werden deze door nieuwe vervangen. Ons redactielid Raoul Schepens speurt al een tijdje naar locaties waar deze deksels nog te vinden zijn. Niet te Melle maar in Gent, in de Kortrijksesteenweg, vond hij nog een mooi exemplaar, pal aan de voorgevel van een woning. Wie weet nog dergelijk putdeksel, een relict van onze plaatselijke economie, liggen?

Hekpijlers

De op de foto's afgebeelde restanten van de dubbele hardstenen hekpijlers afkomstig van een vroegere Gentse stadspoort (de Sint-Lievenspoort), opgericht circa 1810 als octrooiport en afgeschaft in 1860, werden naderhand overgebracht naar Melle. Deze restanten hiervan staan in het park van het kasteel Zwaanhoek opgesteld als sierstukken. Tot voor een paar decennia maakten ze deel uit van de toegangspoort tot de tuinbouwschool, gelegen langs de Brusselsesteenweg.

In oorsprong was deze site de buitenplaats van de Gentse baron Karel (Charles) Coppens over wie we het uitgebreid zullen hebben in een volgende uitgave van ons tijdschrift. Dit neoclassicistisch kasteel Zwaanhoek (dat vandaag het administratieve deel uitmaakt van voornoemde onderwijsinstelling) werd gebouwd naar een ontwerp van Louis Minard uit 1933. Bij de meeste mensen is hij wellicht het meest bekend door de gelijknamige schouwburg die deze architect als fervent liefhebber van het volkstoneel indertijd liet bouwen naast zijn woning te Gent. Louis Minard werd te Gent geboren in 1801 als zoon van een Franse immigrant en volgde les architectuur aan de Gentse academie, o.a. bij de beroemde Louis Roelandt. Eerst gaf Louis Minard even les in Den Haag, doch vanaf 1830 fungeerde hij als architect, hij werd zeer succesvol en vergaarde er een groot fortuin mee. Hij overleed in zijn geboortestad in 1875 en ligt begraven op de begraafheuvel te Sint-Amandsberg. Ook voor de bouw van de orangerie horende bij het Melse kasteel tekende hij het ontwerp. Te Melle was Louis Minard eveneens de ontwerper van de nieuwe Sint-Martinuskerk die in 1841 werd ingewijd.

Behalve de foto's (die recent werden genomen door ons redactielid Raoul Schepens) van de restanten van deze hekpijlers drukken we hier ook een paar foto's af van de periode toen deze pijlers nog in hun volle glorie pronkten aan de ingang van de tuinbouwschool. De foto's werden genomen vóór 1973, want tram 20 verbond tot dan Melle nog met Gent. Eind 1973, nu toch ook al bijna een halve eeuw geleden, werd deze vorm van openbaar vervoer jammer genoeg (dat bewezen ook de toenmalige protesten) afgeschaft.

Inhoudstafel

Woord vooraf	1
Georgia Turf-De Munter (1920-2010), van echtgenote van een metaalarbeider tot senator	2
In Memoriam Oscar De Backer	4
Plaatsen van vroomheid: Kapelletje in de Vossenstraat	5
Mantelkinderen, voorkinderen en natuurlijke kinderen	9
Tuinvondst	11
Cursus Oud Schrift 2022	12
Heemkundig nieuws	14
Heemkundige uitstap naar Zele	19
Oude ambachten herleven, een vraaggesprek met molenaar Chris Meerschaut	20
In Me(lle)moriam: Roger Van Loo, een tegelijk "sober" én "kleurrijk" figuur	24
Putdeksel	26
Hekpijlers	27

Werkten mee aan de realisatie van dit nummer

Linda De Geest
Michel De Roek
Daniël Lemmens
Chris Meerschaut
Frank Merrie
Bart Muylaert (opmaak)

Jan Olsen
Chris Paepen
Raoul Schepens
Chris Schoonejans
Hannah Van der Auwera

Openingsuren Gemeentelijk Archief & Documentatiecentrum

maandag 13.00 tot 17.00 uur
dinsdag 14.00 tot 19.00 uur
woensdag 13.30 tot 17.00 uur

raadpleeg www.erfgoedmelle.be voor de bezoekvoorwaarden

gesloten op donder-, vrij-, zater-, zon- en feestdagen
en tijdens de maanden juli en augustus

raadpleeg: <https://www.melle.be/contact/15/archief-en-documentatiecentrum>

SLUITINGSDAGEN LEESZAAL GEMEENTELIJK ARCHIEF EN DOCUMENTATIECENTRUM VOOR HET JAAR 2021

maandag 27 december tot en met woensdag 29 december
(kerstvakantie)

VOOR HET JAAR 2022

maandag 18 april (paasmaandag)
maandag 6 juni (pinkstermaandag)
juli-augustus: van maandag 4 juli t.e.m. woensdag 31 augustus
dinsdag 1 november & woensdag 2 november
dinsdag 15 november
maandag 26 december tot en met woensdag 28 december
(kerstvakantie)

Brusselsesteenweg 393-395 9090 Melle
☎ +32 (0)9 252 26 47 📧 museum.melle@skynet.be
🌐 www.erfgoedmelle.be

